

Nemzeti Társalkodó.

Augustus' 4-dik napján 1852.

A' szépmívek által okozott gyönyörről.

Második értekezés.

(végzet.)

A' mondottakból világosan kitetszik mennyi kellemes érzeteket szül a' lelkierők gyakorlása már magában is; de még több öröm fakasztó forrásokat is bugyogtat számunkra a' boldogságunkat inségre, örömünket fájdalomra, édesbb éldézetinket fanyar megtagadásra óltó megfoghatatlan gondviselés. Ugyan is mindenféle gyönyört hathatósan kettőztető söt-potentzirozó eszköz, egy az élet minden környületeiben gyakran előforduló eset: a' *meggyőzött nehézség érzése*. Mint a' Niagara szikláji által feltartóztatott, öszveszorított rettenetes víztömeg ömlése, úgy rohan elé kiszabott útján az akadályok által egybeközepített és feltüzült minden erő, gátjait győztesen keresztül törhetvén; 's ha ön tudattal van megáldva kétszeresen érzi létét, kétszeres öröm-elragadtatással viszi véghez munkálódását.

Schelling egykor a' megtagadó „nem“

feleletet tévé az emberi szabadakarat ismer-
tető jelének, én viszont megfordítva az es-
mertes: „nitimur in vetitum-ot“ kívánom
vétetni talán ellenmondatlan, s szinte axio-
mák közé számlálható állításom egyik bizony-
ságául; mert valóban a' tilalmast tenni haj-
landó indulatnak nem utolsó ingere az elő-
adott környezet, azaz: az akadályok meg-
győzésének érzése.

Édes a' barátság ölében gondolatinkat
kicserélni, bánatinkat, örömeinket világos és
érthető beszéddel egymásnak kiönteni, de
mennyivel édesebb és ragadóbb gyönyörűség
egy szerető anyának kisdede még egészen ki-
nem fejlett organumával gyűgyögéseiből an-
nak gyengéd érzéseit, kívánságait, édeslő
szavait kimagyarázni. Szemünk kedvtelve né-
zegeti egy jól dolgozott mosaikon a' Colise-
um hív másolatját, de mely külön nemű
gyönyörrel keresi szemünk egy darab floren-
tziai márványon a' képzelt remek képeit. Az
ember fáradtalan hű szolgájának a' „büsz-
ke ménnek“ leírása a' Buffon eleven ecset-
ként festő nyelvén előadva múlttathat és
kellemesen foglalatoskodtatja figyelmünket;
de minő magunknak hízelkedő meglepédes-
sel rakjuk össze ugyanazt az ábrázolatot
egy elmés charadeba elszort kevés vonások-
ból, melyek mint a' Virgilius nymphája
quae fugit in salices sed se cupit ante videri,
félíg rejtezve, félíg láttatni kívánva ingerlik
eszünk találmányos erejét.

A' nehézség meggyőzése s az azzal e-

gyütt járó kedves érzése lelkünk munkálkodásának mindég meg van, mikor képzőtehetségünk kilépve csupán csak a' kül tárgyak benyomásait kísérő szenvedő szolgál állapotjából urrá és cselekvővé, másolóból teremtové lesz. Mert hogy a' teremtés vagy az ábrázolatok önkényes előhozása hasonlithatlanul több erő reáfordítását kívánja, és így sokkal bajosabb mint az utánnazás, azt úgy vélem senki sem késik velem együtt megvallani.

Képzeljünk egy a' musica rendszabásai szerént öszveegyezettett húrok sorát, mint p. o. a' hárfán vagy fortepiánon van, melynek hangfojtója felvétetett; egy idegen hang megzendülésére nem csak az annak megfelelő húr, hanem többek is, melyek emezzel egy tökéletes accordot formálnak, viszhangoznak. Így mikor egy bizonyos tárgynak egy vagy több éles, de az egészet ki nem meritő vonásai érző eszközeink elébe ötlenek, az ábrázoló tehetség nem csak az előadott vonások benyomását felfogja, hanem a' hibázókat ön erején előállítván mindezekből az illető tárgy egész és tökéletes képét egybealkotja. Ez más szókkal az első értekezésemben már közzé tett elev, melyre támaszkodva mindent a' mi ily forma vonásokat érzéink elébe adni 's lelkünk lerajzolt önkényes munkásságát felserkenteni alkalmas, kizárólag *szépművnek* nevezek 's nevezni fognak velem minden elfogulatlanok, kikre nézve érthető 's győző lehet.

És imé! a' *synthesis* eszközlésével eljutánk ugyanazon elevelre, melyre előbbeni munkátskámiban *inductio* 's *analysis* útján szállottunk vala le; csak a' van hátra már hogy annak némely következéseit kihúзва alkalmaztatható voltát kimútassuk és bÉbizonyítsuk.

A' feljebb feltett első kérdésre tehetségem szerént elég bőven és határozottan megfelelvén, közelebbi kötelességem kikeresni miként és micsoda mértékben mutatkozik-ki az *aesthetical* gyönyör a' szépmívek különböző nemeiben. Minthogy azonban akarmely tárgynak új oldalról szemlélése és ennek kimagyarázása új kívánat, *) meg fognak olvasóim engedni, ha az érdekllett vonásokat, melyek a' lélek teremtő munkásságát az általok úgy szólva csak skizzelt kép kiegészítésére serkentik, egy ismeretes szónak szorosbb értelmet adva *aesthetical* jegyeknek, vagy a' rövidségért csupán jegyeknek nevezem.

A' törzsök, mely a' szóban forgó, éltünket kellemesítő 's lelki „ízlésünknek“ éldelletet adó gyümölcsöket, a' szépmíveket termi, mesterségnek, — ennek egyes és egymástól voltakép különböző, jóllehet a' köz-

*) *Si forte necesse est*

Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,

Fingere cinctutis non exaudita Cethegis

Contigét, dabiturque licentia sumta p'udente r.

A' „*cinctuti*, *Cethegi-en*“ katzagányos apáinkat érthetjük, egyéb aránt pedig szó-faragóink, bár vennék erősen szívekre Horatius felhozott szavai utolsóbbikát, 's ne engednének oly gyakran újítói viszketegségeknek.

törzsökből nőtt ágait szép mesterségeknek szokták híyni. Ezek, bár testvérek, inkább vagy kevésbé tartják a' rokoni hasonlóságot, inkább vagy kevésbé maradnak hívek az őket a' familia' igazi 's törvényes tagjaivá legitimáló elevhez. — Visgáljuk szokott sorral mindenikben mind a' jegyeket, mind lelkünknek ezektől fogantatott szüleményeit.

Első szülött. fiú és korona örökös a' Musák szeretett adománya, az értelmi kimívelődés bölcsője, a' vallás a' törvény — és a' philosophia első tolmácsa a' poësis. E' nélkül a' hősök babérja hamar hervadó koszoru, az élet virágtalan sivatag, és az emberi szív vagy érzéketlen száraz tapló, vagy állati vad indulatok és szenvedelmek tomboló helye. Ez az, a' minek a' Görögök — minden szépnek ápoló dajkái, kiknek finom tactusa oly szerencsésen ki tudá mutatni a' testi és lelki munkásság (gymnastica és musica) minden nemeinek illő helyét és rangját — megkülönböztetve és szinte kizárolag „mesterség“ valamint a' mathesisnak tudomány nevet adtak. 'S méltán is, mert egyikben sem jelenik-meg a' szépmesterségek valódi mivolta ily eredeti tisztaságban. Ebben a' jegyek igen csekélyek, csaknem minden idegen inger nélkül szükölködnek, 's az általok ebresztett 's lelkünk munkásságától teremtett képek teszik az egész gyönyört. Ez a' hathatós gyönyör az előidő népeinek isteneket adott, a' hajdan és középkor bárdusait közel vallásos tisztelet tárgyává, Virgi-

liust és Horátiust a' világ első császára asztalánál nem parasitusokká, hanem szívesen látott igazi vendégekké tette, királyok és fejedelmek kezébe troubadour pálcát 's eratói lantot adott, 's francz ország Virgiliusát a' hármonias nyelvü Delillé-t a' fene terroristák guillotinjától megmentette. Ennek hatalmát a' könnyen hívő de méjen érző régiség az Arion delfinjeire, Orpheus és Amphion érzéketlen köveire is kiterjeszté. 'S mik ezen csodatévő jegyek?

Feleljen helyettem Shakespeare Hamletje:

„Words, words, words.“

Szók, szók, szók!

Így hát minden valóság, mely articulált hangot tud ejteni költő, és minden nyelv poésis! (?) Igen is poésis a' nyelv a' gyermeki első korban és kornak; poétai nyelve van minden eleven képzelődésü és a' műveltség első fogán álló nemzetnek; (például csak az északamériki indusokat említem) 's általjában kevés ember van talán kit élteben egy vagy más nemü felhevült indúlatja kevés pillantatokra poétává nem tett volna. De másfelől meg kell jegyezni hogy koránt sem minden szó alkalmas a' képzőerő önkényes munkássága felébresztésére. Ki vannak innen rekesztve az igen elvont megfogások *egyenes* kitételei, akarmely grammaticai formában jelenjenek-meg; ki továbbá a' beszéd apróbb nagyobb darabjait egybefoglaló particulák, melyeket többnyire csak mint elkerülhetetlen rosszszakat szenved-meg nyelvében a' költő.

A' használható' szóknak nagy része olyan, mint az az ezüst pénz, melyről a' sokszori kézbenforgás miatt bélyege levásott, vagy inkább mint a' bancó-czédula; melyet elfelejtvén hogy igazi becse csak abban áll, ha azt mindég, mikor akarjuk készpénzé válthatjuk, az élet minden napi foglalatosságai-
ban pengőpé-ny gyanánt adunk és veszünk. Egnyire elhanyagolva a' nyelv eredeti ereje, ennek felélesztésére külső eszköz a' költőnek: mérték és rím. A' belső pedig és fontosabb egy a' szabad kömiyese-
kénél elrejtettebb titok, melyet avatatlanoknak im e' szavaiban fedez-fel. rész szerént Horatius.

In verbis etiam tenuis, cautusque ferendis

Hoc amet, hoc spernat promissi car-

minis auctor,

Dixeris egregie, notum si callida verbum

Reddiderit junctura novum.

A' szók, még pedig a' festőbb szók megválogatását, a' közönségeseknek új és eredeti egybekapcsolását tartja tehát mindég szemel előtt a' költő, kinek Isten sugall, és

cui mens divina atque os

Magna sonaturum

's azokat a' vonásokat rakja előnkbe, melyek képzőerőnket ellentálatlanul ragadják a' többinek kiegészítésire.

A' leirt, rendben és rangban első mesterségtől egy szembetűnő 's büntelenül által nem szökhető hézag választja-el a' másodikat, a' Corinthusi pásztorleányka kegyes találmányát — a' festő mesterséget. Ebben a'

jegyek, u. m. az érzéki tárgyak körülrajzai, a' színek, az árnyékolatoknak hármoniáson elosztott massája, már magokban is ígéző ingerrel bírnak, 's a' lélek munkásságának keveset hagynak a' kép kiegészítésére. Csakugyan elég foglalatossága van képzőerőknek míg egy Angelo Mihály mérész, vagy egy Rembrandt tövel hegygyel öszvehányt vonásaiból, vagy a' Correggio velős ecsetje nyomaiból emberi hus és bőr képét tudja formálni. De még egy hollandus festő untalan fáradozással, megfoghatatlan hosszú türelessel 's aprólékos gonddal egyberakott, csak nem a' természettel vetélkedő színei 's árnyékolati is csak sima lapra vannak letéve, 's az általok ábrázolt tárgyaknak temérdek-séget 's kidomborodást nem egyéb mint saját képzelődésünk 's önkéntes csalódásunk képes adni. Még dicsőbb koszorut érdemel a' lelkes festő, midőn a' vászonra tett emberi ábrázat vonásaiból valamely meghatározott character-t, az indulatok 's szenvedelmek számtalan nemeinek 's végetlen grádicsozatinak egyikét leseti-ki illusionkkal; vagy midőn egy historiai képben az ártatlan kisdedek számára fent kést a' Herodestől küldött gyilkosok kezéből kifacsarni, vagy a' Lucretia hullámozó mejjétől az öldöklő vasat sietve, minekelőtte megessenék a' végcsapás, elfordítatni akarja felhevített képzelődésünk.

A' picturával rokonos, de attól mégis szorosan különböző korlát által elválasztott *faragó mesterség* is elég dolgot ad lelkünk'

után-teremtő erejének; akar a' hideg fejmárvány felszíne alatt meleg piros vért folyani képzeltesen, akar a' haldokló gladiatorból a' soha nem létezett elevenítő párát elreppenni' szánakozó érzéssel szemléltessen, akar a' csak könnyeden reáterítettnek látszó lepel' ránczolati alatt emberi tagok' bájló alakjával kecsegtessen. Tekints a' florentiai tánczó fauna, 's lábát rithmusra mozogni 's tombolni hiszed; mereszd Laokoonra bámuló szemedet 's félni fogsz azt bémenni, nehogy felnyitásakor az egész csoportot elváltozva, 's a' szerencsétlen atyát fijaival együtt a' kígyók mardosásaitól elalélva a' földön fetrengeni lássad. Ezen rövid ismertetésből világos, hogy a' szemlélő lelke 's a' művész vésője csaknem egyenlő mértékben munkálkodnak a' remek szobrok 's bas-reliefek által okozott gyönyörön; 's világos egyszerűsmind az is, minő nehéznek kell annak a' mesterségnek lenni, melynek egyszerű hideg anyagjától ily felséges sikert van jusunk várni.

A' plastica aprólékos ágait elmellőzve, új földre, egy oly mesterség uradalmába lépünk, melyet a' többihez 's a' szépművek benyomásának előadott elvéhez igen vékony fonaltart. A' musica jegyei — a' melodiába 's harmoniába egybeszerkeztetett hangok — oly varáshatással, oly széditő 's érzékiségünket elfoglaló ingerrel bírnak, hogy emberi valónk jobb részének igen kevés helyet 's módot engednek saját munkálkodásra. Ez, minden csekélysege mellett is, két rendbeli, az elsőt

érzéki, a' másikat szellemi bényomásnak szeretném nevezni. Az első az az egyszerű alap-harmonia, melynek a' compositio hallásakor, szüntelen fülünkbe kell hangozni. A' második az a' névtelen érzelem (Gemüthstimung), melybe egy Onslow, vagy Beethoven remekmíve helyezi belsönket. Az elsőbb rendbeli bényomást most röviden 's talán elégtelenül így tudom megmagyarázni: a' harmonia teoriáját értő hangász vegye elő egy Haydn mise partitúráját, 's a' legelső, sora mely a' számozott Bassus szózatot foglalja magában, némüleg fel fogja nyitni előtte állításom értelmét; a' mesterségbe bé nem avatott musica kedvellő pedig játszodtasson-el magának valamely egyszerű themára mesteri kézzel dolgozott variatiokat, 's a' változásokba remek mesterséggel elrejtett de még is kiesmerhető themának fülbehangzása egy kis világot ad a' kifejezésimet fedő homály elosztatására. A' második rendbeli érzelmről a' ki eleven képzetet akar kapni, szerezzemeg gyakran a' musicai remek művek eldellését, 's elfogulatlanul 's egész szívvel lélekkel engedje által magát behatásoknak; ha pedig a' leirhatatlant némüleg szóba öltöztetni látni óhajtja, annak ajánlom egy korán elhunyt, tűzlelkű német költőnek Schultz Ernesztnek „*musikalische Fantasie*“ nevü kiseded darabját, melyben kivánságát a' lehetőségig teljesítve találándja.

A' nevezetesebb szépmesterségek ezen rövided átnézése után, végre kerestünk-ki a'

megállított elevelből, némely önként folyó's minden nemű szépműveket általjában érdeklő következtetéseket.

1. Mivel belső munkálkodó erőnk nem áll csak képző erőből, hanem legnevezetesebb része annak az ész, mely ábrázolatinknak, ideáinknak egybefüggést, és bizonyos vég-célra irányzatot ad; hasonló egybefüggést kívánunk az érzékink elébe állított szépművelői jegyeitől-is, hogy az általok felébresztett képek szép egészszé kerekedett sora egy szellem-től lelkesíttessék, és egyszerü könnyen felfogható ideába határozódjék. Innen veszi származatját a' Catastroph az elbeszélő költői munkákban; innen az a' rendszabás, hogy minden szépműv bírjon egységgel a' külön-féleségben. (Cf. *)

2. Bármely különös és isteni voltunk tartasuk-is lelki erőnk, csakugyan (a' mit a' legátalkodottabb Spiritualista sem tagadhat) munkája végbevételére anyagi's testi organumokkal kell élnie, és a' vis inertiae ellenhatását feljűlmulnia. Az akadályok meggyőzésiből származó gyönyör pedig azokkal és az erő mértékivel öszvetett idomzatban lévén, ebből kettő foly:

a) A' művésztől elinkbe adott jegyeknek sem igen számosoknak nem kell lenni, hogy a' léleknek a' kép kiegészítésére szükséges látását igen megkönnyítsék, sem igen keveseknek hogy attól igen nagy erőlködést kívánjanak.

* Commentariusul ajánlom az egész ars poeticát.

b) A' vis inertire testünk alkottatásához és temperamentumunkhoz képest különböző; ennél fogva ugyanazon szépmív által okoztatott tiszta, aetheticai gyönyör minden individuumra nézve másmás mennyiségű; 's egy festéshez értőnek, a' conceptio első hevében papirosra vetett néhány pennavonásokból álló angeloi rajz olykor több és tisztább mestermív édelést adhat, mint a' színelés és Carnatio minden keceseivel felruházott Titian Venusa.

3. Minden lehető ábrázolatink és ideáink csupán az érzéki tárgyak képei, 's ezeknek egymáshoz arányi lévén, lelkünk teremtő ereje csak abban áll, hogy ezen képeket más rendbe, más öszvefüggésbe és arányba helyezi; úgyhogy szorosán véve minden productio, Iliástól a' legegyszerűbb dalig vagy eprigrammáig, a' Phydias Jupiterétől egy portree mejképig nem egyéb reproductionál. A' szépmesterség jegyei által felgerjesztendő képet alkotó egyes vonásoknak is már készen kell fekünni, ha szétszórva is, emlékezetünk tárában; 's lelkünk munkás hatása az hogy ezeket a' szépmívtől adott jelszóra villámsebességgel öszveszedvén, egybeállítsa. Ez megint új különbözősége a' mestermívek becsét, érdemét elhatárhozó individualis ítéleteknek; mért hasztalan pendit-meg a' mívész egy hűrt ha szivemben hármonias viszhangzátot nem tanál; 's egy kényes érzésű 's aetheticai míveltségű hajdoni athenei' füleinek a' Don Juan vagy Zelmira hájlo musicája kábitó lármának

tetszenék. Ebből az is világos, hogy a' mívészek és mesterség remekjei rangjának kimutatásában mennyire számba kell venni a' nemzetiséget és a' mívész publicumát, a' valódi elfogulatlan criticusnak; annál inkább, mivel azok a' tárgyak, melyeknek vonásai minden embert, míveltet és míveletlent, tudóst és tudatlant, egy aránt, mint egy gyantás szikra áthatnának, nagyobbára kimerítve vannak, és új eredeti oldalról nem igen fogathatnak-fel. Ugyan-is

4. Eredetieknek és újaknak, nem pedig a' többszöri használatás miatt igen avultak-ká 's közzé letteknek kell lenni az aesthetica-jegyeknek; mert csak úgy alkalmasok fantasiánkat önmunkásságra tüzelni; melyért az Utánnazók és Copisták tábora méltán ki van zárva a' mívészek sorából.

5. A' mívész jegyeinek nemcsak conventionalis és történetes, hanem a' felvett tárgy és az előállítandó képek valódi mivoltából és sajátágából vett vonásoknak kell lenni; különben abba a' hibába esik, mely a' talentumos eredetiséggel bíró mívésznek legveszedelmesebb és szüntelen olázkodó ellensége, — az aesthetica nyelven úgy nevezett manier. Ez a' rákette vala belé magát, a' 17-dik századi olasz és spanyol poësisba, melynek akkori képviselőji Gongora és Marino a' két litteratúrában közmondássá váltak. Ez a' 18-dik századi francia festő iskolába, míg ki nem véve abból egy óriási genie, Dávid, kinek a' természetet, 's a' régiség mestermíveit ta-

núlni 's utánnazni kívánó megátalkodásán felboszszankodott tanítója egykor haraggal ezt mondá: menj szerencsétlen! soha sem lesz semmi belőled; hát soha sem fogsz-émár egy tagot kellémmel kitörni tudni?

6. A' mint a' szépmesterségek feljebb eladott ismértetésiben látók, az aetheticai jegek már magokban-is kisebb nagyobb fontossággal, több vagy kevesbb ingerrel bírnak, 's ehhez képest a' művésznak is több vagy kevesebb figyelmét és gondját kívánják meg. A' költő, például: bizvást megengedhet magának egy soloecismust; ha az által a' czélzott ideát vagy képet elevenebben reméli felébreszthetni; egy alliteratio-tól vagy szójátéktól pedig (melyek hasonló kinézésből igen is megengedhetők) ha végczéljuk csak üres hangcsengés, kötelelességinek tartsa magát otni. Ellenben a' festőnek a' színek és árnyékolatok hármóniás szemlegetető elrendelése, a' rajz hibátlansága, a' formák kedvessége, a' gruppok bizonyos symetriája figyelmének főtárgya, és hiányjok megbocsáthatatlan hiba. Egy musicai compositio, ha bár a' legeredetibb, legmesterségesb alap-harmonián épüljön, 's a' szózatok egybeszövése benne Händelhez vagy Bachhoz méltó legyen, ha mindazokat a' melodia kecasei nem koronázzák, mindég tökéletlen szépmív marad, a' hozzá értő 's nem egyoldalú bírálók' szemei előtt, és hidegen hagyja hallgatójit.

Imé egy néhány egyes virág, 's közbé talán burján is, az aethetica termékeny de nagyobbára Schlendrián módra mívelt földjéről, mert ha szinte kivált darabjaira cultivator alkalmaztatott is némely magassabb lelkektől, mint egy Horatiustól (ars poëtica-jában), Lessingtől (Laokoonjában), Göthetől (nevezetesen propyleumiban) de több része még parlagon hever, vagy dudva fojtja-el a' rosszszul vetett jó magot; az egész pedig egy Youngra vagy Thaerre várakozik, a' ki gyökeresen jobbitva, századunk világához mérsekélje annak művelését. A' mi engemet illet, nagyra vetém fejemet, midőn tapasztalásból származott meggyőződésből helybe kelletvén hagynom Lombosi atyánkfiának elszomorító itéletét, hogy *„mi szép nem a' Glumagyar földre való, (ám bár eleven szépeinkre nézve ezen állítás nem való, mert azoknak per fas et nefas oly tüzzel 's szorgalommal hódolunk, hogy korunk nagy világa, a' francia galanteria „ancien regime“ alatti arany időszakának élő képít ábrázolja) mégis ez el nem rettente, egy szépművek bényomásairól szóló okoskodással untatni, az elvont ideákkal teli száraz értekezéseket még nem igen ízeltető olvasó közönséget. | Azon kevesekért mind azáltal, kik törekedésem irányzatát elértik 's rokon gondolataik az enyimekkel tanálkozva barátságos kezet fognak, szárnyra, vagy inkább talyigára bocsátám értekezésem előb-álló folytatását, 's ezúttal bévégzését; ha szinte az a' sorsa lenne is mint a' „pusztá-*

ban kiáltó szónak“, mely hallóra ritkán, felelő viszhangra még ritkábban, vagy úgy lehet soha sem tanál. 'S ez nálunk nem csuda mert majd semmi első rangu mestermívek, kivéven a' költői fantasia szüleményeit (ezek között is anyai nyelven oly keveset, hogy az igazi remekek felszámíthatására nem kell tovább számlálni tudnunk az Eszkimoknál), szemeink előtt nem forogván, a' mivoltokról, sajátságaikról 's behatásokról szemlélődés is közönséges részvételt nem gerjeszthet.

Ignoti nulla cupido.

Innen van osztán az is, hogy ha egy szerencsésb születésűnek bölcsőjére az Apelles vagy Praxiteles geniusa kegygyel mosolygott volna is, későbbre vagy a' kenyér kereső studium mostoha tövissei elfojtják a' ügyenge csirát, vagy ha keresztül hatolhat is a' szülők 's rokonnok hajlatlan előítéletein, kik vigasztalhatlanok hogy a' jóreményű fiu pap vagy prokátor nem leve, ápoló segéd nélkül szükkölködvén, Jassyba vagy Bukarestbe kell kenyér után menni.

Mind ezek tekintetéből, ha a' szépmeseterségek theoriája körüli szemlélődésimnek resultatuma némely lelkes ifjat, kit magassrepülése a' bukás veszedelmére leginkább kiteszen, a' tévedéstől megment, 's az igazi aranyat a' szemvényvesztőleg csillogó nemtelen ércztől, az ideákkal 's képekkel gazdag eszmívet az üres pöffedt szócsengéstől megkülönböztetni tanít, megjutalmazottnak érzem iparkodásomat.

W.